

Усе допито

КУПИТИ

Про книгу

«Усе допито» - третя книга з ґраубюнденської трилогії Арно Каменіша, в якій автор оповідає про сільську кнайпу «Гельвеція», де за завсідницьким столом сидять горяни й набуваються. Це - їхні прощальні набутки перед закриттям віковичної «Гельвеції». Усе закінчується. Однак, поки ще є хтось, хто розповідає, останній келих не допито. У цій книзі багато діалогів, прямої мови, живих бесід горян, приправлених влучними жартами, дотепами, тонким гумором та іронією, що робить оповідь особливо жвавою й ритмічною. Книга написана літературною німецькою мовою зі введенням у текст сурсільванського діалекту, що надає книзі ще більшої харизми.

УСЕ
ДОПИТО

УСЕ ДОПИТО

АРНО КАМЕНІШ

АРНО КАМЕНІШ

Арно Каменіш – швейцарський письменник. Народився 1 лютого 1978 року в гірському швейцарському селі Таваназ кантону Граубюнден. Пише літературною німецькою та ретороманською (сурсільванським діалектом). Навчався у Швейцарському літературному інституті в місті Біль у кантоні Берн, де понині мешкає. Автор десяти прозових книг. Серед них граубюнденська трилогія, до якої входять три книжки прози: «Сец Нер/Sez Ner» (2009), «Позаду вокзалу/Hinter dem Bahnhof» (2010), «Усе допито/Ustrinkata» (2012).

Його книги перекладені понад двадцятьма мовами. За свою прозу Арно Каменіш отримав чимало нагород, серед яких Літературна премія імені Фрідріха Шиллера (за роман «Сец Нер»), Літературна премія міста Берн (за роман «Позаду вокзалу»), Швейцарська книжкова премія (за роман «Усе допито»).

Арно Каменіш бере участь у численних літературних фестивалях, їздить зі своїми літературними читаннями-перформансами по всьому світу.

«Знову йде дощ, каже Сільвія, і це – в середині січня, коли щонайменше мав би падати сніг. Отто надіває свій капелюх. Ще нам усім від такої погоди розм'якнуть кістки, каже він, і мозок, говорить Луї, навіть не хочу знати, чим це все закінчиться. Вчора тут був Людвік, дослідник погоди з Патнази, каже тітка, говорив, начеб скеля Охлі пробуджується від зимової сплячки, вночі чути, як вона випростовується. Не доста, що через неї ми вже три місяці сидимо в тіні, каже Отто, тепер вона хоче нас ще й забити, живцем закопати. Він ковтає пива, проводячи тильною стороною руки собі по роті, ні, аби ще знову повторився обвал року двадцять п'ятого. Двадцять сьомого, поправляє Сільвія, тітка приносить їй нову каву зі шнапсом».

ISBN 978-617-614-294-2

Арно Каменіш

УСЕ ДОПИТО

З німецької переклала *Люба-Параскевія Стринадюк*

УДК 82-3
К 18

Каменіш, Арно

Усе допито / Арно Каменіш ; пер. з нім. Люби-Параскевії Стринадюк. – Чернівці : Книги – XXI, 2020. – 88 с.

ISBN 978-617-614-294-2

«Усе допито» – третя книга з граубюнденської трилогії Арно Каменіша, в якій автор оповідає про сільську кнайпу «Гельвеція», де за завсідницьким столом сидять горяни й набуваються. Це – їхні прощальні набутки перед закриттям віковичної «Гельвеції». Усе закінчується. Однак, поки ще є хтось, хто розповідає, останній келих не допито.

У цій книзі багато діалогів, прямої мови, живих бесід горян, приправлених влучними жартами, дотепами, тонким гумором та іронією, що робить оповідь особливо жвавою й ритмічною.

Книга написана літературною німецькою мовою зі введенням у текст сурсільванського діалекту, що надає книзі ще більшої харизми.

УДК 82-3

Книгу видано за підтримки швейцарської культурної фундації Pro Helvetia

schweizer kulturstiftung

prohelvetia

Переклад здійснено у Європейській перекладацькій колегії міста Штрален, EÜK Straelen.

EÜK : *Straelen*

Europäisches Übersetzer-Kollegium
Nordrhein-Westfalen in Straelen e.V.

Перекладено за виданням:

Arno Camenisch, Ustrinkata. Engeler-Verlag, Schupfart, 2012.

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та в будь-який спосіб, зокрема електронно, без письмової згоди правовласників заборонено.

Arno Camenisch, Ustrinkata

Copyright © 2012 Engeler-Verlag

All rights reserved. Published by arrangement with Urs Engeler, Schupfart. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, or by any information storage and retrieval system, without permission in writing from Urs Engeler and Books-XXI LTD.

ISBN 978-617-614-294-2

© Книги – XXI, 2020, видання українською мовою

© Люба-Параскевія Стринадюк, 2020, переклад

© Анна Стьопіна, 2020, обкладинка

УСЕ ДОПИТО

Що, води, питає тітка за завсідницьким столом у «Гель-
веції», зиркаючи на Алексі, ну, ти вже зовсім. Геть
здурів. Хитає головою і кладе цигарку «Mary Long»
собі між губи. Води я тобі не принесу, можеш і сам собі
взяти, якщо вже так гинеш. Де склянки, знаєш. Вона
бере стебло сірника з коробки на столі й запалює свою
«Mary Long». Алексі хоче підвестися, Луї хапає його за
передпліччя, сиди, каже Луї до Алексі, тут ніхто не п'є
воду, до такого ми ще не докотилися. Можеш дістати
кілька потиличників, якщо бажаєш, тоді, певно, знову
врозумишся. Ото вже собі придумав наш фриз'єр, ка-
же Отто, гладячи собі бороду. У нього борода як лопата.
Поки ще не випав у нас тут сніг довкруги, занурити го-
лову в металеве відро, тоді він махом охолоне й нечисті
духи повтікають геть на дітчу маму, 'би 'го трафив.
Тітка затискає свою «Mary Long» у попільничку з на-
писом пивоварні «Calanda», встає й іде до буфету. Вона
кладе кухоль перед Алексі, абих жили, каже вона й бе-
ре з попільнички свою «Mary Long». Всеньке своє жит-
тя пив їс лиш одно пиво – і нічого крім пива, а тепер,

диви, йому води забаглося замість пива, хочеш себе погубити, каже тітка й сідає за стіл. Такого світ не чув, скільки себе пам'ятаю, тут ніхто ніколи не пив воду, каже Луї, тут п'ють лиш люте, то бери – і пий. Довкола ший Луї тримає польовий бінокль, а на лівому рукаві його синьої лижної куртки зображений гірський цап. Радіо з надломленою антеною на полиці шумить.

Марнотратством ми тут не займаємося, каже тітка, осміхаючись. Мені лиш просто цікаво, хто вбив тобі в голову таку несусвітну дурість – пити воду замість пива, питає Отто, лиш через те, що ти погано виспався, ти не маєш зараз брати й занапащати себе, подумай бодай раз про інших. Та й за цих пів року ми всі так загрузли в темряві, що вже більше не бачимо на очі. Він виймає з кишені піджака пачку сигар «Brissago», ох, Госпидку любий, фриз'єр геть чисто збожеволів. Він запалює свою сигарну скрутку, йо, диправди. Що правда – то правда. Пий, каже Луї, бо ще нагріється. Чи нам треба періш заспівати тобі «Свята Маріє, Утішителько наша». Коли не треба – п'єш як кінь. Алексі відсуває кухоль і буркоче, 'би вас трафив, старигани нещасні. Він хоче встати, Отто бере його за плече й затручує назад у крісло. Луї підсуває кухоль до Алексі.

Бонжур, каже Сільвія, заходячи до «Гельвеції». У руці вона тримає цигарницю й коробку з сірниками. Ви повіддавали свої револьвери, питає вона, не вистачало нам тут ще мерців. Бо тут запах такий, що не скажеш, наче нас багато залишилося. Вона сідає за стіл, закурюючи цигарку «Select». Тиша. Тітка підводиться, іде до буфету і приносить для Сільвії

каву зі шнапсом. Сипле туди цукор і розмішує. Годинник на стіні йде неправильно. Тітка гасить свою «Mary Long». Алексі гладить себе по новій стрижці. Луї дивиться на попільничку посеред столу, косо зиркаючи на Алексі. Отто риється в кишені піджака. Тітка бере з пачки нову цигарку «Mary Long». Забирає зі столу попільницю й іде з нею за буфет, спорожнює й вичищає попільницю маленькою щіточкою, з «Mary Long» між губами. Вона ставить попільницю назад у центр столу і приносить нову пляшку пива для Отто, будьмо, каже вона. Абих жили! Отто киває. З-під завсідницького стола висувається пес.

Знову йде дощ, каже Сільвія, і це – в середині січня, коли щонайменше мав би падати сніг. Отто надіває свій капелюх. Ще нам усім від такої погоди розм'якнуть кістки, каже він, і мозок, говорить Луї, навіть не хочу знати, чим це все закінчиться. Вчора тут був Людивік, дослідник погоди з Патнази, каже тітка, говорив, начеб скеля Охлі пробуджується від зимової сплячки, вночі чути, як вона випростовується. Не доста, що через неї ми вже три місяці сидимо в тіні, каже Отто, тепер вона хоче нас ще й забити, живцем закопати. Він ковтає пива, проводячи тильною стороною руки собі по роті, ні, аби ще знову повторився обвал року двадцять п'ятого. Двадцять сьомого, поправляє Сільвія, тітка приносить їй нову каву зі шнапсом. Двадцять п'ятого, каже Отто, та де там, двадцять сьомого, каже тітка. Двадцять п'ятого в нас почали їздити перші автомобілі, а двадцять сьомого стався камінепад. У мене в шафі є ще газетна стаття, з'явилася якраз нещодавно, у вісімдесятому випуску, в «Gasetta

Romontscha», про каменепад у сусідньому селі, про наш натомість – жодного слова, так ніби його ніколи й не було. Невігласи, каже Луї, стався був у нас якраз того самого дня, що й у сусідньому селі, у неділю перед полуднем, лиш на пів години пізніше. Тітка затискає свою «Mary Long» у попільницю, підводиться й іде до шафи, що стоїть біля дверей до кухні.

Шкода, що нема вже на світі товстуна Панкраца, і це тепер, коли він нам потрібен, він знав усе це, та й не одну історію забрав із собою в могилу, хіба ні, каже Сільвія. Панкраце, заступайся за нас, коли скаженіють погани, мурмоче Отто, ану, на, читай, каже Луї до тітки, повертаючи їй статтю назад, я не годен, не бачу сьогодні читати, він пригублює вина зі своєї пляшки 0.2, принеси мені тоді ще одну пляшку вина 0.2, останнім часом винця негусто в пляшці. Тітка тримає газетне повідомлення обома руками, отже, тут написано, сім днів дощ лив безперестанку, а потім скеля над сусіднім селом завалилася, скидаючи вниз на село каміння завбільшки з годовану корову, року тисяча дев'яtsel двадцять сьомого, вісімнадцятого жовтня, ціле село було засипане камінням, встояла лише церковна вежа, навіть нава церкви не вціліла, лиш вежа. Адже ж Господь сидить навпочіпки у вежі, каже Луї.

А хіба Бенедикта, твого покійного діда, не засипала Охлі, питає Сільвія тітку, та як ні, ціла сім'я йшла саме до церкви, як раптом дід вернувся перед мостом домів, бо забув удома свою файку, і заодно взяти трохи монет на недільне пиво, вона гасить свою «Mary Long» у попільницю, і коли дід уже квапив назад і переходив

через Райн, церковні дзвони били вдруге, і ми вже були в церкві, тоді як загуркотить по всій долині – Охлі розтрощила тоді сім будинків, три обороти із сіном, погубила семеро людей і завалила міст із Бенедиктом, що був на ньому. За Бенедикта, каже Отто й піднімає кухля. Райн потім усе прибрав, позабирав геть усю негідь, каже Луї, як зараз пам'ятаю, я був тоді ще дітваком, і не був ще таким дужим, як тепер, ріка віднесла геть усе лихо, лиш великий камінь, брила, завбільшки з будинок, стояла там, у Райні, до другої неділі, де вона й понині стоїть, під новим мостом, усе інше забрала вода, через кілька днів і сліду від усього не залишилося. Тітка проводить ганчіркою по столу, приносить нову пляшку пива для Отто й наливає. Отто знімає капелюх, збиваючи з нього пил, Райн, стара корова, уже пожер багато тракторів.

А що то було за благоговіння, ойга, старий Йозефі, одягнений у рясу, чорну, як у нечистого, каже Отто, він знову запалює свою сигарну скрутку, а в церкві, щент заповненій набродом люду аж до останньої лавки, що дехто аж мусив стояти ззаду, люди рахували камінці на своїх розаріях і молилися, а шепотіння в наві церкви нагадувало шум Райну, а потім Панкрац, товстий дзонар, сів за орган і грав своїми покрученими пальцями, так що всім кров холонула від такої моторошної гри.

Уже кілька днів іде дощ – спробуй тепер не боятися Охлі. А цей Алексі хоче пити воду, каже тітка, що він багне, питає Сільвія, коли й так іде дощ, то ще й воду пити – це щось нове, він, певно, закохався. Та, мабуть, так і є, інакше я не можу собі теж цього пояснити, каже тітка, але говорити він не хоче, глянь на нього, сидить,

ні пари з уст, і це при тім, що завжди торохтить, як трактор, не годен 'го сперти, а тут ніби негода забрала йому ґрунт з-під ніг. Такої мокротечі не було з часу, як Йозефіна повісилася на даху, каже Сільвія. Що тут говорити, каже Луї, нема про що говорити, дати кілька позавушників, це завжди помагає.

Ви бачили Райн, питає Отто, зараз там поки що спокійно, но, великий камінь лиш наполовину в воді. Але якщо й далі 'ме так сипати, то буде нам тут. Він п'є. У вісімдесят п'ятому, каже Луї, великий камінь був майже повністю під водою, най 'го шляг трафит', і тут усередині ми сиділи по коліна у воді, це було у вісімдесят сьомому, каже тітка, можна було тут за цим столом мити золото, каже Отто, кілька щелеп із золотими зубами могли точно позастрягати ще в решеті після того, як Господь зросив схили й косогори, як вода дунула вниз кладовищем, бо мур довкола кладовища поступився, і половину могил повимивало, і вода понесла їх униз потоком у село. Но, но, статками, які Філомена носила в роті, каже Луї, я би зміг згодом добряче скористатися. Половина моїх телят утопилася була тоді в повені, я після того лиха мало не полишив ґаздувати, із сурмами Господніми годі змагатися, каже Отто. Луї дістає з кишені штанів табакерку з нюхальним тютюном, а на мості стояли люди й дивились, як японці, він піднімає вгору нюхальний тютюн, буа-а-а, хочеш, на, Отто простягає руку, дивитися – ще не означає бачити, каже Отто, Луї ховає табакерку в кишеню штанів, мою бабуню також принесла була повинь, каже він, однак ми запізно це зауважили. Ойга, каже Отто й дістає з кишені штанів носовика.

Тітка кладе газетне повідомлення про каменепад назад у шафу. Двері до кухні відчиняються – і на порозі стоїть бабуса. У руці в неї пляшечка зі свяченою водою, а в роті – цигарка. Нащо тобі та гидота, каже тітка й забирає в неї з рота цигарку. Бабуса кривуляє до завсідницького столу, тітка підтримує її, хтось сьогодні помер, питає бабуса й хреститься. Ніхто, відповідає тітка, сідай уже. Тітка приносить їй шнапсу. Бачиш, каже Отто, бабусі скоро сто літ, і чому, подумай. Він стукає по столу й показує на Алексі, на вечірню – вишнівка, і ти – свіжий, як гірський вітрець. Можеш капнути собі туди, звісно, і свяченої води, якщо тобі все ж ідеться про «ога рго побіс», але просто води замало, що ти собі гадаєш, якби бабуса пила лиш свячену воду, каже Отто, но, я тобі кажу, тоді вона була би прозора, як скло. Бабуса ховає пляшечку в кишеню плетеної кофти, пригублюючи чарку зі шнапсиком. Моїй прабабці було сто три роки, і до останнього шнапс був у неї у великому пошанівку, каже Сільвія, видихаючи цигарковий дим, вона не могла більше стояти, ходити, говорити, бачити, насамкінець вона вже нічого й не чула, але шнапсові залишалася вірна аж до останнього подиху, і, мабуть, вона б не відмовилася взяти шнапс із собою на небо. Інакше вона б не дожила до таких років, каже Луї. Коли їй було сто років, каже Сільвія, священник, ще старий Йозефі, відправив для неї месо, просив Господа Бога, Святу Діву Марію і всіх Святих, аби зволили їй уже спочити. Але де там, вона прожила ще цілих три роки, лежала – вже не вставала, за Святу Трійцю, попри й усупереч, сто три, напівмертва, наполовину камінь. Га, питає бабуса.

Алексі хоче підвестися, нема чого, сиди, каже Луї, ох, уже навіть не можна піти попсіяти, диви, йкий розумний, хитрий лис, каже Отто, але й ми не з гіршого тіста ліплені. Хто не п'є – той і не пісяє, каже Луї. Пусти його, каже тітка, най звільниться від води, що обпився, чи ти хочеш, щоби він поссяв мені тут у штани, як Георг, Царство йому Небесне, вже скільки років як помер. Хто помер, питає бабуса, ніхто, відповідає тітка, кладучи нову цигарку «Mary Long» собі між губи. Мені наснилося, каже бабуса, що кінь помер у зеленій траві коло молодого Райну, він лежав там геть виснажений і мертвий. Тітка видмухує цигарковий дим із рота, но, той Георг, провадить тітка далі, він постійно сидів тут на цій лавці, завжди на одному й тому самому місці, цілі полудні просиджував тут і нічого не говорив, і коли він добре піддавав, то втягував голову в плечі, а вмер він у туалеті, каже Сільвія, простягаючи тітці палаючий сірник, усі тоді ще дуже здивувалися, що він раптом захотів у туалет, куди ніколи не ходив. Вона запалює свою «Select», тільки звідти він уже так і не повернувся. Тоді дай мені ще одну пляшку вина 0.2, каже Луї до тітки. Ніхто сьогодні не помер, знову питає бабуса. Ще ніхто сьогодні не вмер, відповідає тітка, хочеш ще шнапсу, га, питає бабуса, я принесу тобі ще трохи шнапсу, вип'ємо за святого Антонія. Куди я тільки запропастила свої гості, питає бабуса, і тітка підводиться.

Побачимо, чи вона 'ме спати, каже тітка, заходячи з коридору з «Mary Long» у руці й сідаючи за завсідницький стіл. Бодай на трохи прилягти – то вже добре для неї. Три чарки шнапсу, і якщо не допомагає, то вмикаю касету з церковними дзвонами, навіть якщо неділя лиш

післязавтра, і тоді бабуся вмиє засинає. Сільвія киває, касета завжди допомагала, навіть нашому діду, каже вона, це – гарантія сну, надійніша за будь-яку молитву, передні пісні зі дзвонами вони ще слухають, починаючи з сьомої – вже дрімають, і, гора – дванадцята пісня, мертвий дзвін, що всипляє їх, останній постріл, каже Луї, і вони сплять тоді як надгробні камені. Зі звуків, які долинають згори, щось не скажеш, що вона зараз спить, ану, чуєте, каже Отто, показуючи пальцем на стелю, чи це покійні предки, може, а чи духи. Ах, та вона ходить уві сні, каже тітка, а що робити, не прив'яжеш її до ліжка. Наш дід також ходив уві сні, ми мусили все ж прикути його ланцюгом, каже Сільвія, інакше він би нам був ще вночі вистрибнув з вікна, а що мали робити, ланцюг довкола паска якраз такої довжини, що він міг собі ще дістатися телефона, дуже любив говорити телефоном. Вона доливає собі шнапсу, закурюючи нову «Select». Ночами я лежала, не стуляючи очей, з нечистим сумлінням, диправди, мене мучила совість, що ми прив'язували його, як упертого бика, але що вдієш, нічого не вдієш, каже тітка, хіба що лиш просити у Матері Божої прощення. А в будинок для пристарілих ми не могли його віддати, бо що він мав там робити серед усіх тих старих людей, противився дід, самі старигани там, вони завжди торочать одне й те саме або взагалі нічого не говорять, і до того ж усі вони – несповна розуму, Сільвія затягується своєю «Select», він був би ще когось із нас побив, якби ми його запроторили до будинку для пристарілих, і там увечері не можна пити пива, так наче воно б зашкодило, дотепер же завжди відганяло всякі турботи, вона видмухує цигарковий дим, а від свого тютюну де б він був відмовився. Бо коли б ще інакше він розмовляв

із Богом – лиш як курив свою файку. Він залишається вдома й удома буде помирати – це було його останнє бажання, каже Сільвія, і ми не змогли йому відмовити. Ми йому сказали, що можемо це зробити, але тоді мусимо прив'язувати тебе вночі, на що він два тижні мовчав, не казав ні слова, потім, одначе, згодився.

Тітка згідливо киває й кашляє, якось уночі хтось подзвонив у двері, каже вона, уяви собі, який жах охопив мене, я заледве наважилася відчинити, ніколи не знаєш, що і як, з усіма мерзотниками, що тепер розвелися, і тут я зауважую, що бабуса кудись зникла, що мені тоді залишалося, вона гасить свою «Mary Long», тож я відчинила, а там перед дверима стояла бабуса зі сковорідкою в руці, Слава Ісусу Христу, привіталася вона, перехрестившись сковорідкою. Лише не вимовляти їхнє ім'я, каже Луї, стояти збоку й не перешкоджати їм, сновиди, як коти, вони завжди знаходять дорогу назад, максимум через три дні вони знову повертаються домів. Дай мені ще одну пляшку вина 0.2. Він піднімає догори порожню плящину.

Бабуса заходить у двері, тітка сердиться, не промовляти вголос її імені, шепоче Луї, вона спить. Луї тримає бінокль довкола шиї. Іди знову нагору й ляж собі, каже тітка, не обертаючись. Бабуса стоїть перед стійкою й відриває квітці голівку, а потім намагається знову прикласти її назад. Ходи, каже Сільвія, й обхоплює бабусю за плече, я відведу тебе нагору. Бабуса обертається і впихає квітку собі у волосся. *Stabat mater dolorosa*, стояла Мати скорботна, мурмоче вона, міцно тримаючись за раму дверей. Не турбуйся, каже Сільвія,

і відриває її руку від дверей. Вона проводить бабусю крізь двері нагору й зачиняє їх за собою.

Ану, дивися, каже Отто, він виймає свій цифровий пристрій із кишені спортивної рибальської куртки. Відсунь занавіску, ще трохи, каже він до Луї, підносячи свою камеру догори. Що ти збираєшся робити, питає Луї, фотографувати, не бачиш, каже Отто, діджиталь це називається. Спалахує. Вуаля, каже Отто, його обличчя сяє від усмішки. Луї відпускає занавіску, ану, покажи, каже він. Тут нічого не видно, усе – всуціль темне, ну, ти мені ще той фотограф, ти впевнений, що це – камера. Ти й так нічого не бачиш, а чи ти бачив, каже Отто до Луї, тут хтось штовхав селом авто. Сільвія заходить крізь двері, ми вже не раз бачили, як штовхають селом автомобіль. Вони не перші такі, добре мають, штовхати собі отак повільно авто, тимчасом як усе немилосердно швидко рухається в наші дні. Ага, без бензину авто не рушить із місця, каже тітка, закурюючи «Mary Long». Це як колись, каже Отто, знову вкладаючи свою камеру назад до футляра й устромляючи сигарну скрутку собі в бороду. Но, в Граубюндені перший автомобіль дозволили лише в 1925 році, після десяти референдумів. Ах, мелеш, каже Луї, ковтаючи з нової пляшки вина 0.2, яку принесла йому тітка. Що, мелеш, каже Отто, так воно й було, що. А до того треба було на кордоні кантону коло Маєнфельда глушити мотор, впрягати коні й тягтися на фірі через увесь кантон.

Марія, каже Отто, що, сама штовхала авто, питає Луї, ні-ні, заперечує Отто, я ж сказав, що хтось штовхав авто, а не Марія, як ти собі це уявляєш. Гіон Баретта був ще там, каже Отто, він і штовхав. Хто, питає Луї, Гіон

Баретта, що він має до Марії і як він штовхав авто, якщо без палиці він навіть стояти не може, а тут раптом зцілився. Луї шкребе собі шию, страх як гаряче тут усередині, каже він, випиваючи до дна пляшку вина 0.2. Тоді принеси мені ще одну, раніше ці пляшки були більшими. Тітка підводиться і приносить йому нову пляшку вина 0.2, но, без палиці кажеш, питає Луї, ти впевнений, що то був Гіон Баретта, то, певно, був хтось інший. Іноді вражає, каже Сільвія, затагуючись цигаркою «Select», які сили діють, коли за кермом сидить справжня жінка. Но, най 'го, най 'го, дивується Луї, а був там ще хтось, хто підпирав Гіона Баретту, питає Луї. Лиш Марія і Гіон Баретта, ніц не розумію, най 'го шляг трафит', не годен у це повірити. Ойга, я візьму ще одну пляшку пива, encuandopuedes, каже Отто, в Іспанії ми завжди так казали, коли замовляли випити, я й дотепер не знаю, що воно означає, але обов'язково не забути в кінці репліки сказати це слівце, інакше міг би залишитися без питва й умирати від спраги. Ти знову тої самої, каже Алексі до Отто, сподіваєшся, ми тобі повіримо, що ти був в Іспанії.

Отже, говорить Луї до Алексі, був Отто і хто ще. Той інший ще там був, Константи́нів син, каже Сільвія, тітка осміхається і кладе нову пляшку пива для Отто, обернену етикеткою до нього. Хто Константи́нів, перепитує Луї. Та же той інший, каже Сільвія. Той, що ходить тут у стайненці¹, допитується Луї, наливаючи собі вина. А, той, що часом тут винюхує, ах, то

1 Стайне́нка (нім. die Stallmütze) – шапка, яку одягають для порання у стайні. – Тут і далі – примітки перекладачки.

ти його маєш на увазі. І коли ти йдеш собі за кнайпу й роздумуєш якраз про щось велике, каже Отто, то він уже стоїть там у темряві, зиркаючи косо, як ідіот, що ти одразу лякаєшся, так наче тебе щойно хтось підстрелив; а за кермом – Марія, ойга, вона – красива жінка, що є – то є. Нагадує мені Фрідеріке, яка працювала вгорі в Брігельсі біля канатного підйомника. Я познайомився з нею, коли ще був молодшим, і крижані потоки сліз бігли тобі враз по щоках, коли вона дивилася на тебе, він гладить рукою себе по потилиці. Погляд, як молитву, мала ця Фрідеріке, лиш на ліве вухо чула не так добре, як на праве, каже Отто, ‘би ‘го шляг трафив, не годен зрозуміти, як Бог таке допускає, а що гірше – що він так несправедливо розподіляє між людьми. Він п’є, дай мені ще одну гільзу для тютюну, будь така люба та добра, каже до тітки. Таж я тобі вже одну принесла, каже тітка, ах, так, каже Отто, зовсім не зауважив, але все одно принеси мені ще одну, ‘би була про запас, ніколи не зашкодить. Луї переводить подих, а Сільвія каже, вже буде, доста, бо я ще візьму й розплачуся.

Будьмо, каже Отто і п’є. Абих жили! Ставить на стіл порожнього пивного кухля, но, страшенно несправедливо він там угорі розподіляє. Якби ми не були вже однією ногою в могилі, то б уже давно мощно віддухопелили один одного за таку, як Марія, каже Луї до Отто, ламали б кістки один одному кожної п’ятниці заново, така жінка одразу закрутить тобі голову до повного помутніння, хіба ні, Алексі, він штурхає його ліктем, диви, навіть наш фризієр збадьорився, най-тебе-най-тебе, ‘би тобі добро було, каже Отто,

стали б жалюгідними нікчемами, но, він киває. Тітка осміхається з-за цигарки, пийте пиво та й не фантазуйте тут багато, каже вона. А той інший, волоцюга, він же тут не живе, але нікого вже не дивує, що він постійно тут крутиться, приходить сюди з долів, долаючи чималий шлях, щоби впадати тут коло Марії, пройдисвіт який. Найкраще – мовчати, як риба у воді, коли він появляється тут, інакше викраде в нас речення з язика, а потім вони опиняються в якійсь його книжці, і тоді ти постійно стовбичиш там на якомусь кріслі чи дереві, як якийсь дурень, і мусиш завжди говорити одні й ті самі фрази. Він такий самий, як наш сільський поетікус, Гіон Бі, каже Отто, лиш писанину Гіона Бі ти ще міг читати, все ж таки.

Так, Гіон Бі, гарний був чоловік, каже Сільвія, але все одно помер, каже Луї. Но, нечистий, той забирає гарних теж, хіба ні, каже Отто, уже багато років, як його не стало, ох, довгенько він нас намучив тут своїми поетичними доробками, каже Луї, пригублюючи винця. Надворі була подвійна весна, каже Отто, і раптом на порозі стояв він у хутрі своєї покійної матері та з її шкіряною дамською сумочкою. Царство їй Нєбєсне, каже Алексі, з натуральної оленячої шкіри, каже Луї, надзвичайно м'яка на дотик торбина. Читав свої вірші, аж поки завсідницький стіл у «Гельвеції» не порожнів, каже тітка, запалюючи «Mary Long». Десь у мене в шафі ще має бути на нього некролог із «Gasetta Romontscha», каже вона й підводиться, ану, гляну, вона бере крісло, ставить його перед шафою й стає на крісло. На шафі кубок футбольного клубу. Ось, це має бути він, каже тітка, злізаючи.

Сільвія підводиться й іде за буфет, робить собі каву зі шнапсом. Алексі, каже вона, що з тобою сьогодні таке, ти не можеш з нами так обійтися, ми роками тут разом випивали та й fajно собі набувалися, усі з неймовірними зачісками, які ти нам робив із усією старанністю і дбайливістю, як тільки ти вмієш, а в останній вечір ти залишаєш нас самих із усім цим пивом, це насправді не дуже гарно, ану, все ж бери й помагай нам все це допити. Алексі дивиться де-що пригнічено. Сільвія бере чистого кухля з полиці й наповнює його. Дивись, які красиві вінця, каже Сільвія і ставить кухоль перед Алексі, зариваючись йому рукою у волосся на потилиці. Вона бере іншого кухля зі столу, виливаючи з нього пиво в раковину. Що ти робиш, гукає Луї, у тебе не всі вдома, чи що, просто так виливати пиво, лиш тому що тут якийсь пришепелуватий більше не хоче пити, подумаєш. Таких, що переводять пиво, треба ув'язнювати, каже Луї, похитуючи головою, якби я знав, що таке буде, усі ці чайові, що я тобі давав за гоління, а потім – ось тобі на, постріл у спину. Алексі нічого не каже. Тоді принеси мені ще одну пляшку вина 0.2, якщо вже стоїш, каже Луї до Сільвії. Сільвія сідає за стіл, подає Луї пляшку вина, помішуючи свою каву зі шнапсом. О, осьдечки, каже тітка, тримаючи газетну статтю в руках. Луї відкорковує пляшку вина кутніми зубами й наливає собі. Дзвонить телефон.

Телефон, каже Отто, чую, озивається тітка, не підводячи погляду. Хто це, питає Отто, тітка кладе газету на стіл. Певно, помилилися номером, каже тітка. Чшш, ану, ціхо, каже Луї, тримаючи вказівний палець перед

ротом, тут нікого немає. Якась муха дзижчить у них над головами, Алексі спостерігає за нею. Вона сідає на абажур лампи. Телефон перестає дзвонити, і Сільвія знову помішує свою каву зі шнапсом, Луї проводить тильною стороною руки собі по роті, тітка знову бере газетну статтю до рук, встромляє цигарку «Mary Long» між губи й закурює.

Отже, каже тітка, тут написано, основним твором письменницької діяльності Гіона Бі був його прозовий текст «Грабіжники святого Антонія», надрукований в альманасі «Romontsch», а в передмові зазначено: він стає голосом покоління найкращих років, 1966. Це було, однаке, в шістдесят першому, каже Отто, тут написано шістдесят шостий, каже тітка, не може бути, ану, покажи, каже Отто. Тітка дає йому статтю й окуляри, струшуючи свою «Mary Long» у попільничку. Отто надягає окуляри. А й справді, тут написано шістдесят шостий, певно, одрук, бігме, я б міг заприсягтися святим Кріstofом, що це було в шістдесят першому. Він віддає тітці окуляри. У шістдесят першому обікрали були скриньку з грошима святого Антонія, але написав він про це лише в шістдесят шостому, каже тітка. Отто кладе газету на стіл. А є там його фотографія, питає Сільвія. Вона бере газету в руку й оглядає знімку з Гіоном Бі. Тут він ще був молодим, каже вона, осміхаючись, а хто йому зробив таку зачіску, га, питає Алексі, но, про це чомусь знову ніхто нічого не написав. Пий, каже Луї.

Сільвія читає далі, отже, року 1966 з'явилися «Грабіжники святого Антонія», де автору дуже добре

вдалося передати різні характери сільського товариства. Вірші (значна частина з них опублікована!) займають не один том. Його стиль та зміст, як і сам автор упродовж свого життя, коливаються то вгору, то вниз, однак його мова досить таки легка і плавка, а почасти навіть самобутня. Додавши дещо більше пошукової праці й шліфуючи письмо, він міг би стати автором важливих книг. Ага, каже Отто, писанина влізла йому так глибоко в голову, краще був би займався чимсь путнім. У нього ж була чудесна крамниця, «Usego», але замість того, щоб займатися нею, він писав, і звів свою крамницю нанівець. Лиш Господу Богу під силу таке збагнути, каже він. Писання – куди сумнівіша справа, ніж виварювання черепів, каже Луї, куди воно приводить, ми добре знаємо, но, від того писання він і збожеволів, і якби бодай помер, був на піку своєї творчості.

Дощ не вщухає, каже Отто, геть паскудна погода, якби бодай сніг ішов. Йо, каже Сільвія, лиш одними римами говорив він наприкінці, і коли він, приборкувач левів, лежав на смертнім одрі, і лікар Томашетт, зібравши свій чемодан, сказав, нічого більше не вдієш, поету вже не допомогти, то Гіон Бі раптом схопився з ліжка в нічній сорочці, став в одну мить бадьорим, попри те, що був усе ж дещо блідим, і забажав, щоби покликати йому негайно лікаря Баркламю, мовляв, він неодмінно йому допоможе, він точно йому допоможе, ойга, уявіть собі таке, каже Луї, що лікар Баркламю не залишить його напризволяще й не дасть йому вмерти, каже Сільвія, і що потім він знову зведеться на ноги, і буде живий-здоровий, свіжий, як огірок, і радісний, як церковний

хор, каже Отто. Він ніяк не хотів утихомиритися, каже Сільвія, затягуючись цигаркою «Select», треба було вчотирьох його тримати, аби знову віднести назад у ліжко, а як лиш він ногами брикався, 'Сусе Христе, каже Алексі, гірше, ніж коли б сім верблюдів запхати разом у бетономішалки й залити їх там, каже Луї, пригублюючи вина, він міг будь-кому завдати справжню прикрість, каже Сільвія. А Баркламю, звісно, так і не з'явився, то й не дивно, каже Отто, він був, певно, всього лиш лікарем із книжки Гіона Бі. Невдаха-поет, каже Луї. Бідний Хаїб, каже тітка, гасячи свою «Mayu Long». По трьох днях і ночах бурикання він усе ж таки спочив, дякувати всім святим, без свого Баркламю, каже Сільвія, втомлений і супокійний, заснув він на світанку, сьогодні якраз сімнадцята річниця по ньому. Вісімнадцята, каже Отто, правильно, вісімнадцята, каже Сільвія, Госпидку мій любий.

Ще один також віддав Богу душу, каже Отто, вже кілька років як, учитель, Крістіані, він теж писав, хоч і не так добре, як Гіон Бі, а помер він останнього навчального дня на порозі школи. Гора, а не людина, був то чоловік, і завжди правильно вдягнений, у чорному, і ніколи не ходив без капелюха, він наливає собі пива, ойга, велетенська людина, майже тобі велет, і коли він комусь давав руку, то так міцно стискав, що мало не розтрощував її на друзки. Баста. Доста, каже Луї, все одно він помер. Навіть якщо не так гонорово, як би мав такий чоловік, як він, каже Отто, враховуючи, яким він був авторитетом. Замість порядної смерті він скоріше просто врізав дуба. Отто п'є своє пиво, бу-а-а, файно йде, вухх. Пивна піна липне йому до бороди. Він витирає

рота рукавом. У будь-якому разі, продовжує Отто, його поклали в домовину, віднесли на цвинтар і поховали як і належить, до того ж грала похоронна капела, і загалом це все ж був красивий похорон. Після того, ади, як його поховали, коли могила була вже закрита, і багато квітів та вінків лежало зверху, так що не мож' було вже нічого класти поверх, раптом зрозуміли, що поховали вчителя із зарплатнею. Гроші були в капшуку. Ох, не мали що робити, як знову викопувати вчителя, щоб забрати гроші з капшука.

Алексі розкидає руками, маячня та й годі, усе, що ти розповідаєш, повна маячня, не більше, ніж маячня. Ніде тут аж до Новогорода не знайшов би людини, яка б виплітала так багато маячні, як ти. Ага, каже Отто й дивиться на Луї, Алексі – як Всемогутній, він говорить лиш тоді, коли воістину треба, коли це його справді стосується, відмоли ще кілька молитов, що тобі залишилися, а святий Петро там угорі коло вхідних воріт на дерев'яному кріслі скаже тобі тоді, кому треба було вірити на землі, ти ще й подивуєшся, якщо, звісно, вознесеся вгору в блаженство, а не будеш кинутий донизу в піч пекельну. Абих жили, каже Отто, здійсмаючи свій кухоль, за душуку Крістіані.

Но, раніше в селах були ще над-люди, такі люди-силачі, як Хасперун, мали силу за п'ятьох, каже тітка. Йо, йо, Хасперун був силачем, каже Луї, майже таким сильним, як я, то дай мені ще пляшку вина о.з. Якби бодай пішов сніг, каже Сільвія. Ми якось хотіли були заладувати на вантажівку косарку, стару Гіахенову «Aebi», косарку завбільшки з Фіата Чинквеченто, а заважку

як цілих три корови, але де там, ніяк не годні були, ми пробували й пробували вчотирьох, я вам кажу, жодними силами не могли підняти й заладувати ту кляту косарку на вантажівку. І тут дорогою з лісу йшов Хасперун. У своїй зеленій сорочці, як завше, залитий потом, верхні гудзики розстебнуті, а рукави – засукані догори. Голову тримав косо, коли йшов, а рот був роззявлений. Він зупинився і сказав, ану, геть убік, я сам упораюся, і вхопив косарку, здійняв її верх себе на вантажівку. Це – була більше тварина, ніж людина, каже Сільвія.

Велетенський, як Урбан, був, каже Сільвія. Урбан, лісник із сусіднього села, людоньки, ото був чоловік, сила, а не чоловік. Шию мав таку грубу, як стовбур дерева, а яка в нього була борода, каже Луї, о, ти б міг її добре вкласти, Отто. Треба було йому якось прийти до мене, каже Алексі сміючись, я б попідстригав йому бороду. Хотів би я то видіти, каже Отто, він би скоротив тебе на метр, якби ти торкнувся йому бороди своїми тонкими пальцями. Не забувай, що коли голять, то біля шиї тримають ножа, каже Алексі, відсуваючи кухоль. Філософія фризієра, бурмоче Отто. Луї підсуває кухоль назад до Алексі. Ага, Урбан, певно, був ще сильнішим за Хасперуна, або, принаймні, таким дужим, як Хасперун, каже Отто. Я ще пам'ятаю, як Аертоні на своєму Фольксвагені Кефер застряг був на Великдень у болоті ген на околиці села. Дружина Аертоні та її батьки в білих сорочках, із кошиками на колінах, із крашанками в кошиках, сиділи в машині й уже запізнювалися, а мотор ревів, вони хотіли були встигнути до Дісентіса в храм на великодню месу на благословення. На щастя, Урбан проходив повз, немов посланий Святим Духом,

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ